

ЎДК 636. 22/22.082.262.

Н.П. РАДЧЕНКО, Л.М. ЛИСЯНСЬКА,
Ю.І. СКЛЯРЕНКО

Сумський інститут агропромислового виробництва УААН

РОЗВЕДЕННЯ ЗА ЛІНІЯМИ, ЯК МЕТОД ПЛЕМІННОЇ РОБОТИ

Окремі лінії і родини відзначаються високою молочною продуктивністю і здатністю роздоюватися. Давно і точно доведено, що порода залишається носієм своїх властивостей доти, поки вони підтримуються систематичною і цілеспрямованою селекцією. Селекція — складний і гнучкий творчий процес — проводиться з конкретними лініями, з якими починається поглиблена племінна робота.

Лінія, родина, генеалогічна структура, лактація

Розведення за лініями є одним із найбільш прогресивних методів племінної роботи, спрямованої на подальше удосконалення стада і породи в цілому.

Як метод у племінній справі, розведення за лініями має свою історію. Ще у XVIII ст. зазначає Д.А. Кисловський, цей метод застосовувався в Англії при розведенні скакових коней. У Росії першим його застосував В.І. Шишкін при виведенні орловського рисака.

У XIX ст. метод розведення за лініями після широкого розповсюдження в конярстві почали також застосовувати у практиці племінної роботи з великою рогатою худобою та іншими видами сільськогосподарських тварин. Але узагальнення результатів розведення за лініями і розробка питань теорії цього методу в племінній справі відносяться до другої половини минулого століття. Це — наукові роботи Лендорфа, Шапоружа та інших, на які посилається професор Д.Л. Кисловський.

У нашій країні першими почали розробку теорії розведення за лініями такі видатні вчені та спеціалісти з племінної справи, як професори М.М. Щенкін, Е.А. Богданов, Н.А. Юрасов, П.Н. Кулешов та інші. У племінній роботі з кожним сталом і в цілому з породою розведення за лініями і родинами має практичне значення. Сконцентрувати в кожній тварині все цінне, чим характеризується по-

© Н.П. Радченко, Л.М. Лисянська,
Ю.І. Скляренко, 2005

Розведення і генетика тварин. 2005. Вип. 38

рода, неможливо. Різні переваги породи накопичуються в окремих лініях і родинах, що входять до структури породи, надаючи їй пластичності, необхідної для подальшого її удосконалення.

Створення ліній і родин — справа повільна і копітка. Вона потребує глибокої цілеспрямованої племінної роботи, яка полягає в тому, щоб перетворити переваги окремих тварин у переваги цілих груп. Створення і становлення порід сільськогосподарських тварин включає обов'язковий етап — формування й удосконалення їхньої внутрішньої структури, основним елементом якої є лінії [1–5].

Матеріал і методика досліджень. Бура молочна порода створюється шляхом поліпшення маточного поголів'я лебединської породи швіцькими бугаями. Використання швіців призвело до змін у генеалогічній структурі популяції. Лінії та споріднені групи лебединської породи “ пішли в самки”. Їхнє місце посіли лінії, родоначальники яких належать до швіцької породи.

У зв'язку з цим змінилася генеалогічна структура породи в племінному заводі Сумського інституту АПВ, який є оригіном створення типу та бурої молочної породи. Племінна робота в стаді проводиться в напрямі підвищення молочної продуктивності, жирномолочності, живої маси і поліпшення екстер'єрного типу тварин, форми вим'я. Основним методом розведення є чистопородне залініння, з цілеспрямованим добором та підбором.

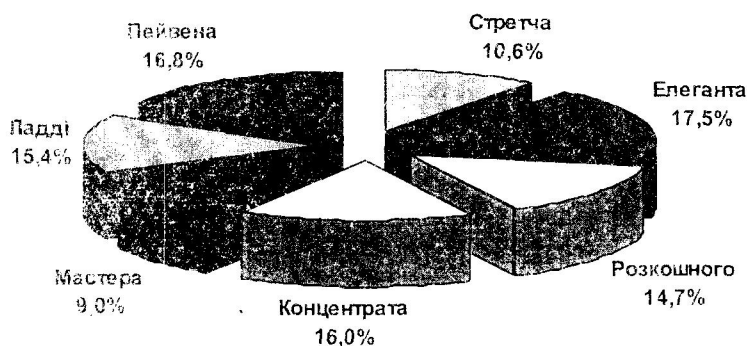
У стаді використовуються бугаї швіцької породи західноєвропейського походження, класу еліта-рекорд, продуктивність матерів сягає 8514 кг молока жирністю 4,17%, що оцінено за якістю потомства.

Підбір плідників до маточного поголів'я — індивідуальний. Основними провідними лініями є: Ладді 125640, Пейвена 136140, Елеганта 148551, Стретча 143612, Дістінкшна 159523.

Розведення худоби в провідному племінному заводі вимагає враховувати інтереси популяції бурої худоби в цілому регіоні.

Результати досліджень. На даний час генеалогічна структура корів північно-східного молочної типу бурої худоби різних ліній має такий вигляд (діаграма): 17,5% корів у стаді належить до лінії Елеганта 148551, дещо менше до лінії Пейвена 136140 — 16,8%.

Маточне поголів'я лінії Елеганта має виражений молочний тип, вим'я чашоподібної форми, добре розвинуті молочні вени, швидкість молоковіддачі — 1,33–1,89 кг/хв. Молочна продуктивність корів становить 5402 кг молока при вмісті жиру в молоці 3,83%. У масі маточне поголів'я всіх ліній пропорційно складене, міцний кіс-

Генетична структура стада корів північно-східного молочного типу бурой худоби племзаводу Сумського інституту АПВ

тяк, холка середня за шириною, спина рівна, груди глибокі та відносно широкі.

Установлено досить високу кореляцію між лактаціями за надом. Особливе слід відзначити високі показники повторюваності відсотка середнього вмісту жиру в молоці окремих груп тварин — від 0,320 до 0,728, що дає можливість проводити ефективний добір за жирномолочністю та результатами першої лактації.

Висновки. Подальша селекційна робота в лініях спрямована на виявлення бугаїв — продовжувачів ліній, закріплення високої жирномолочності (4,23–4,50%) та підвищення продуктивності корів, а також збереження достатньо високих показників технологічних властивостей маточного поголів'я.

1. Буркат В.П. Теорія, методологія і практика селекції — К.: БМТ, 1999. — 64 с.

2. Самусенко Л.І. Виведення високопродуктивних ліній і родин у скотарстві — К.: Урожай, 1971. — 72 с.

3. Н.А. Кравченко. Разведение сельскохозяйственных животных. — М.: Колос, 1973. — 486 с.

4. Майборода Н.Н. Методи племенної роботи с семействами при разведении по линиям: Автореф. дис. ... канд. с.-х. наук. — К.: УСХА, 1967. — 10 с.

5. Кравченко М.А. Племінна робота з породами великої рогатої худоби. — К.: Урожай, 1970.

РАЗВЕДЕНИЕ ПО ЛИНИЯМ, КАК МЕТОД ПЛЕМЕННОЙ РАБОТЫ.
Н.П. Радченко, Л.Н. Лисянская, Ю.И. Скляренко

Отдельные линии и семейства отличаются высокой молочной продуктивностью и способностью к раздою. Давно и точно доказано, что порода остаётся носителем своих особенностей до тех пор, пока они поддерживаются систематической и целенаправленной селекцией. Селекция — сложный и гибкий творческий процесс — проводится с конкретными линиями, с которыми начинается племенная работа.

Линия, семейство, генеалогическая структура, лактация

CULTIVATION ON LINES, AS A METHOD OF BREEDING ACTIVITY.
N.P. Radchenko, L.N. Lisynscaj, Y.I. Sklyarenko

The separate lines and sets differ by high dairy efficiency and ability. For a long time also is precisely proved, that a rock retain by the carrier of the features so long as they are supported by systematic and purposeful selection. The selection — difficult (complex) and flexible creative process — is carried out (conducted) with particular lines, with which the breeding activity begins.

Line, set, family a structure, lactation

УДК 636.082.31.453.5

Й.З. СІРАЦЬКИЙ, В.В. ФЕДОРОВИЧ,
Є.І. ФЕДОРОВИЧ

Інститут розведення і генетики тварин УААН

**ВІДТВОРНА ЗДАТНІСТЬ БУГАЇВ РІЗНИХ ЛІНІЙ
ЗАХІДНОГО ВНУТРІШНЬОПОРОДНОГО ТИПУ
УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ**

Викладено результати досліджень кількісних та якісних показників спермопродукції бугаїв західного внутрішньопородного типу різних ліній.

Порода, лінія, об'єм еякуляту, концентрація сперміїв, активність сперміїв, стійкість сперміїв до заморожування, спермопродукція

Відтворна функція плідників є однією з найбільш важливих господарських і селекційних характеристик бугаїв. Сперма плідників характеризується значною різноманітністю гамет. Це зумовлено впливом генотипних і паратипних факторів [1–6]. Штучне осіменіння корів і телиць глибокозамороженою спермою є дійо-

© Й.З. Сірацький, В.В. Федорович,
Є.І. Федорович, 2005

Розведення і генетика тварин. 2005. Вип. 38